

Muzeális gyűjtemények láthatósága – a DEENK galériáinak fejlesztése

Bevezetés

A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárban (a továbbiakban: DEENK) az elmúlt időszakban a fizikai és virtuális tereink átalakítása volt az a központi motívum, ami a mindennapjainkban meghatározta feladatainkat. A könyvtár fő célja, hogy előremozdítsa és magasabb szintre emelje értékeink láthatóságát, hozzáférhetőségét, valamint olyan irányba tereljük digitalizálási tevékenységünket, amivel az általunk közzétett tartalmak szolgáltatásainak minőségét javítjuk, előnyössé, élményszerűvé tesszük.

A DEENK számos unikális egyetemi, nemzeti, valamint helytörténeti értéket őriz fizikai formában, melyeket digitalizációs tevékenységünkkel a kutatás, a digitális oktatás, valamint az egyetemi polgárok és civil érdeklődők információhoz jutása céljából teszünk szolgáltatásainkon keresztül könnyebben elérhetővé nemcsak az elektronikus formátumok nyújtotta előnyök által, hanem azok mélyebb tartalmi kereshetősége, új kontextusba helyezése révén is. Mindezen célok elérésének érdekében indítottuk el az online galériánkat, amely létrejöttének folyamatát a következőkben szeretnénk bemutatni.

Repozitóriumunk megjelenítési felületének élményszerűbbé tétele

2019 telén indítottuk – munkacímén – az Omeka-projektet, amellyel a Debreceni Egyetem elektronikus Archívum (a továbbiakban: DEA) gyűjteményeinek láthatóbbá tétele volt a célunk. A munka elindítását KDS-K pályázat indukálta, melynek a DEENK is részese volt. A projekt végére szerettünk volna egy olyan online szolgáltatási felületet nyújtani a célközönségnek, legyen szó kutatóról, civil olvasóról, egyetemi hallgatóról, amelyben a felhasználók könnyen tájékozódhatnak, böngészhetnek vagy kereshetnek, és amelynek felhasználóbarát és látványos a megjelenése.

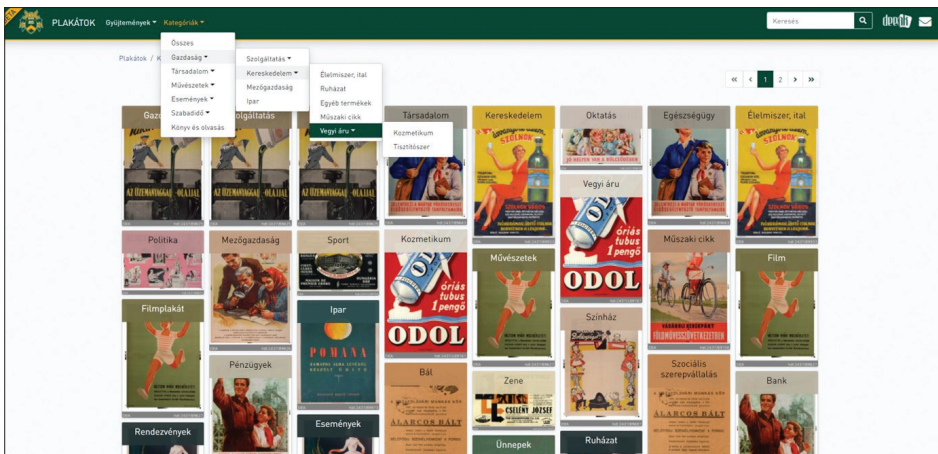
Az egyes dokumentumtípusok különböző digitalizálási metódust követelnek meg a könyvtáraktól, múzeumoktól, levéltáraktól. A pilotprojekthez ezért egy olyan gyűjteményt választottunk ki a DEA-ból, amiben már sok feltöltött rekord volt, így viszonylag gyorsan átlátható, kategorizálható rendszert kaphattunk. Az elsődleges feladat az adattisztítás volt, ami közel ezer rekord áttekintését, majd – a metaadatok rögzítését követően – ezek javítását, korrigálását jelentette a DSpace-alapú repozitóriumban. Első lépésként egyeztettük a MARC-Dublin Core (qDC) leírásokat, hogy átjárhatóságot biztosítsunk a katalógusunk, a DEA

és annak gyűjteményei között. A megfeleltetést több gyűjtemény adatstruktúráján is elvégeztük, hogy átfogó képet kapjunk a köztük lévő átjárhatóságról.

A kezdeti adattisztítás a fájlok, metaadatok, hozzáférési szintek, adatkapcsolatok áttekintésével, szükség szerinti módosításával történt. A fájlok elnevezéseit, formátumukat, a korábban szkennelt képek minőségét ellenőriztük, indokolt esetben konvertáltunk, valamint, ha a képek minősége igényelte, újraszkeneltük a dokumentumokat. Egységesítettük a metaadatok struktúráját, azt, hogy egyes minősített Dublin Core-mezők milyen adatot tároljanak, milyen formában, milyen elrendezésben.

A következő lépés egy olyan hierarchikus kategóriarendszer kialakítása volt, amely épített a már használt tárgyszavakra, valamint maradéktalanul fedett le egy-egy nagyobb témát, tartalmat. A kategóriák egy külön erre a célra létrehozott qDC-mezőbe kerültek (dc.subject.collection). Kezdetben az adattisztítás és a kategóriák felvétele a DC mezőbe manuálisan történt, több rekord több adatának módosítása esetén pedig kötegelten, DSpace-fejlesztő segítségével. A DEA-ban más szempontokat érvényesítettünk a tételek leírásakor, mint a katalógusba bekerülő MARC-leírásoknál. A fő szempont az áttekinthetőség, a felhasználóbarát szókészlet, ennek következtében a könnyebb kereshetőség volt, mindamelllett, hogy átjárhatóak legyenek a rendszereink.

A kategóriák kiválasztása többlépcsős folyamat eredménye (1. ábra), melyben több kolléga részt vett.

1. ábra. Digitális galériánk Plakátok gyűjteményének kategóriarendszere

A hierarchikus felépítés segíti elő az összetett keresésből ismert szűkítés funkciót. A kategóriákból tárgyszavak lettek, és fordítva. A DC-leírásba a kategóriák a következő formátumban kerültek be:

dc.subject.collection Galéria::Plakátok::Gazdaság::Kereskedelem::Vegyáriár::Kozmetikum

A Dublin Core-adatelemek és minősítők a következő formátumban jelennek meg az Omeka S repozitóriumi szoftver felületén (2. ábra).

The screenshot shows a web interface for a digital gallery. On the left is a vintage advertisement for 'Margit Crème' featuring a woman and a man. On the right is a metadata panel with the following information:

- Cím:** Páratlan és csodás hatású arcz szépítő és finomító Földes Fele Margit Crème pudér, szappan, shampooon
- Altípus:** Készítő: Dr. Földes és Hehs Arad. Budapest, I. Bertalan u. 26.
- Méret:** 25x18 cm
- DEA Azonosító:** <http://hdl.handle.net/2437/208450>
- Megjelenés éve:** s.a.
- Kategóriák:** [Gazdaság](#) [Kereskedelem](#) [Vegyáriár](#) [Kozmetikum](#)
- Tárgyszavak:** [plakát](#) [kereskedelmi](#) [reklám](#) [vegyáriár](#) [háromszög](#) [háttérkép](#) [kozmetikum](#)

2. ábra. A DEA-ból átvett adatok szolgáltatási felületen való megjelenítése

Az adatokat a rendszer a DEA-ból veszi át, így az új feltöltéseknél frissítést igényel. A megjelenítendő adatok meghatározásakor arra törekedtünk, hogy ezen a felületen csak a minimálisan szükséges információkat tüntessük fel. Ezzel összhangban a kategóriák és a tárgyszavak linkként működnek, és teszik egyszerűbbé az azonos tartalmú dokumentumok megtekintését. A DEA Azonosító adat is linkként funkcionál, ami átirányítja a felhasználót az intézményi repozitóriumba, ahol teljesebb leírást talál. Az így kialakított rendszerben a gyűjtemény bővítése már gördülékenyen haladt: a projekt kezdetén 989 plakát szerepelt a DEA Plakátok gyűjteményben¹, ami mára, egy év alatt, már 1857 tételre gyarapodott.

Mindeközben elindult a KDS-K pályázat keretében a szaktájékoztató, digitalizálást végző, illetve gyűjteménykezelő kollégák által kiválasztott régi könyvek digitalizálása. A folyamat első szakaszában közös táblázatban vezetjük, követtük nyomon az adott dokumentum adatait, fizikai állapotát, tartalmi és formai jellemzőit. Ha a könyv fizikai állapota lehetővé tette a szkennelést, a muzeális anyagokat tartalmazó raktárszintről a digitalizáló műhelybe került az adott dokumentum, ahol megfelelő, biztonságos körülmények között tároltuk a folyamat következő szakaszáig. Egy dokumentumkímélő digitalizálást

¹ A Plakátok gyűjtemény repozitóriumi linkje: <https://dea.lib.unideb.hu/dea/handle/2437/88252>. (2021. október 26.)

lehetővé tevő planetáris könyvszkenneren végezték el a kollégák a dokumentum elektronikus másolatának elkészítését.

A digitális másolat az eszköz legmagasabb minőséget biztosító paramétereivel készült. A dokumentum kötéséről, gerincéről is készült felvétel, hogy mindinkább „helyettesítőként” funkcionálhasson. A képekből pdf formátumú digitális fájl készült, emellett optikai szövegfelismerést (OCR-t) is végeztünk rajta. A DEA-ba való feltöltéshez feltöltőcsomagokat hoztunk létre, amelyekbe különböző fájlformátumba konvertáltuk a digitális másolat egészét vagy egy-egy részét. Egyrészt eltávolítottuk a dokumentum oldalait tömörített és tömörítetlen formátumokban, melyek sorba rendezve, következetesen elnevezve a repozitórium adott tételének arciválást biztosító kötegébe kerültek. Emellett rendelkezésre áll egy olyan köteg is, ahol a pdf formátumú szolgáltatási példányt helyeztük el. A feltöltőcsomagok segítségével a tételek tömegesen kerültek feltöltésre a DEA-ba, fejlesztő kolléga közreműködésével. Ezeket a csomagokat úgy alakítottuk ki, hogy konverzió után a KDS-K projekt keretein belül az OSZK repozitóriumába is betölthetők legyenek.

A digitális másolat alapján elkészült egy egyszerű XML-DC szabvány szerinti leírás, mely azt a célt szolgálja, hogy a tétel minél hamarabb betölthető legyen a repozitóriumba. A fizikai példány a régi könyves feldolgozó kollégához került, aki részletes MARC-formátumú leírást készített róla. A katalógusba való bekerülés után adattisztítást végeztünk a korábbi XML-leírásokon, a már meglévő egyeztetési szabályok szerint, MARC-DC megfeleltetéssel.

A három leírás a következőképpen néz ki:

1. XML: Notepad++ alkalmazásban készült el az XML-leírás, amelyet közös tárhelyen osztottunk meg a további munkafolyamatok megkönnyítése érdekében.

```

A földmiveti kóma.xml
1 <?xml version="1.0" encoding="utf-8" standalone="no" ?>
2 < DublinCore xmlns="dc:"
3   <dc:contributor qualifier="author" language="hu_HU">Davy, Humphry</dc:value>
4   <dc:description qualifier="birth" language="hu_HU">Davy Humphry (1778-1829)</dc:value>
5   <dc:contributor qualifier="translator" language="hu_HU">Báthly Ferenc</dc:value>
6   <dc:element date qualifier="issued" language="hu_HU">MDCCLXX</dc:value>
7   <dc:description qualifier="description" language="hu_HU">DEAK digitizált 764.43 helyrajzi tábla példányának digitális másolata</dc:value>
8   <dc:element format qualifier="extent" language="hu_HU">28 cm</dc:value>
9   <dc:element language qualifier="none" language="hu_HU">Hu</dc:value>
10  <dc:element publisher qualifier="none" language="hu_HU">Nemzeti Adatok Központja</dc:value>
11  <dc:element publisher qualifier="place" language="hu_HU">Bécs</dc:value>
12  <dc:element title qualifier="none" language="hu_HU">Földrajzi kóma földrajzi kóma</dc:value>
13  <dc:element title qualifier="alternative" language="hu_HU">Elements of agricultural chemistry in a course of lectures for the board of agriculture</dc:value>
14  <dc:element title qualifier="subject" language="hu_HU">Ágóniából fordította, a jegyzőkönyv előzetes kiadását írta Ferenc</dc:value>
15  <dc:element type qualifier="none" language="hu_HU">könyv</dc:value>
16  <dc:element type qualifier="none" language="hu_HU">MDCCLXX</dc:value>
17  <dc:element subject qualifier="none" language="hu_HU">Földrajzi kóma</dc:value>
18  <dc:element subject qualifier="none" language="hu_HU">Földrajzi kóma</dc:value>
19  <dc:element format qualifier="extentpage" language="hu_HU">448 p.</dc:value>
20 </ DublinCore >
21

```

3. ábra. Dublin Core minősítés XML-leírás egy díszműves dokumentumról

2. Dublin Core a DEA-ban: az XML-fájlt csatoltuk a feltöltési csomaghoz, így a kötegelt feltöltés után a következőképpen néz ki egy DEA Régi könyvek-rekord:

dc.contributor	Nemzeti Gazda Hivatal (Wien) (kiad.)	hu_HU
dc.contributor.author	Davy, Humphry, Sir (1778-1829)	hu_HU
dc.coverage.spatial	Bécs	hu_HU
dc.date.accessioned	2020-10-01T16:48:27Z	
dc.date.available	2020-10-01T16:48:27Z	
dc.date.issued	MDCCLXXV-odik esztendőben [1815]	hu_HU
dc.identifier.uri	http://hdl.handle.net/2437/296439	
dc.description	Possessori bejegyzés: Kazinczy Könyvtár Magyar-ovárt (kék ovális pecsét)	hu_HU
dc.description.sponsorship	Digitálizálva és betöltve a KDS-K projekt keretében.	hu_HU
dc.description.statementofresponsibility	mellyeket a földművelés' előmozdítására ügyelő társaság előtt tartott Sir Humphry Davy ; Ánglusból fordította, 's jegyzésekkel bővítette kisszántói Pethe Ferentz ... ; kiadta a' Nemzeti-Gazda-Hivatal	hu_HU
dc.format.extent	440 p., [1] t.fol. ; ill. ; 8o (21 cm)	hu_HU
dc.language	hun	hu_HU
dc.publisher	kiadta a' Nemzeti-Gazda-Hivatal	hu_HU
dc.rights	A Debreceni Egyetem elektronikus Archivumában szabadon hozzáférhető.	hu_HU
dc.subject	mezőgazdasági kémia	hu_HU
dc.subject	gazdálkodás	hu_HU
dc.subject	növénytermesztés	hu_HU
dc.subject	illusztrált	hu_HU
dc.title	A' földművelési kémia' gyökere egymásból főjö letzkékben	hu_HU
dc.title.alternative	A' földművelési kémia' gyökere egymásból folyó leckékben	hu_HU
dc.type	könyv	hu_HU
dc.title.translated	Elements of agricultural chemistry in a course of lectures for the board of agriculture	
dc.publisher.place	Bétsben	hu_HU
dc.format.extentpage	450 p.	hu_HU
dc.description.homeLocation	A DEENK ábraműszint: 764-433 helyrajzi számú példányának digitális másolata	hu_HU
dc.subject.collection	Galéria::Régi könyvek::Kiadás nyelve::Magyar	hu_HU
dc.subject.collection	Galéria::Régi könyvek::Kiadás helye::Ausztria::Bécs	hu_HU
dc.subject.collection	Galéria::Régi könyvek::Egyedi Jellemzők::Illusztrált	hu_HU
dc.subject.collection	Galéria::Régi könyvek::Témakör::Gazdálkodás	hu_HU

4. ábra. DEA teljes megjelenítésű leírás

3. MARC-leírás az online katalógusban:

001	bibATK0019201
005	20210329125731.4
008	140609s1815 au a 000 10hun d
035	\$a44498
040	\$aHuDeKLEK\$bhun
080	\$a631.41"17/18"
080	\$a631.5"17/18"
080	\$a54"17/18"63
080	\$a633/635
080	\$a631
080	\$a094(436.1)"18"
100	1 \$aDavy, Humphry,\$cSir\$d(1778-1829)
240	10 \$aElements of agricultural chemistry in a course of lectures for the board of agriculture\$(magyar)
245	13 \$aA' földművelési kémia' gyökere egymásból főjö letzkékben /\$cmellyeket a' földművelés' előmozdítására ügyelő társaság előtt tartott Sir Humphry Davy ; Ánglusból fordította, 's jegyzésekkel bővítette kisszántói Pethe Ferentz ... ; kiadta a' Nemzeti-Gazda-Hivatal
246	13 \$aA' földművelési kémia' gyökere egymásból folyó leckékben
260	\$aBétsben :\$bkiadta a' Nemzeti-Gazda-Hivatal,\$cMDCCLXXV-odik esztendőben [1815]
300	\$a440 p., [1] t.fol. :\$bill. ;\$c8o (21 cm)
510	4 \$aPetrik I.,\$c504.
561	\$aPossessori bejegyzés: Kazinczy Könyvtár Magyar-ovárt (kék ovális pecsét)\$5D1 (a764.433)
583	\$xGV(kieg.), szg

650	7	\$aMezőgazdasági kémia\$2lcsh//hun
650	7	\$aTrágyák\$2lcsh//hun
650	7	\$aNövények\$2lcsh//hun
650	7	\$aNövénytermesztés\$2lcsh//hun
650	7	\$aNövény-talaj kapcsolatok\$2lcsh//hun
650	7	\$aRitka könyvek\$zAusztria\$zBécs\$y19. század\$2lcsh//hun
650	0	\$aAgricultural chemistry.
650	0	\$aManures.
650	0	\$aPlants.
650	0	\$aPlant breeding.
650	0	\$aPlant-soil relationships.
650	0	\$aRare books\$zAustria\$zVienna\$y19th century.
700	1	\$aPethe Ferenc,\$ckisszántói\$d(1762-1832)\$4(ford.)
710	2	\$aKazinczy Könyvtár (Magyar-ovárt)\$e(possessor)
710	2	\$aNemzeti Gazda Hivatal (Wien)\$4(kiad.)
752		\$aAusztria\$dBécs
856	41	\$uhttp://hdl.handle.net/2437/296439
949		\$a764.433\$b333110\$c1552853\$hD1/DI\$ID1/DI\$n58907-9\$sVEDE\$trv\$wD4\$zATK005 89079\$O110000011

5. ábra. MARC-leírás egy régi könyvről

A folyamatosan gyarapodó Plakátokéval párhuzamosan kialakítottuk az Ome-kában a Régi könyvek² gyűjtemény kategóriarendszerét is. Ehhez a korábbi Plakátok kategóriarendszerét hívtuk segítségül: témakör, kiadás nyelve, helye, egyedi jellemzők és műfaj szerint 128, a pályázat keretében digitalizált régi könyv leírása került sematizálásra. A kategóriarendszer felállításához a tételnél szintén a dc.subject.collection adatelemet és minősítőt használtuk, amely a szabvány szerint ismételtető, így több kategória felvehető, több helyre besorolható.

A KDS-K pályázathoz kapcsolódóan módszertani útmutató készült néhány kiválasztott régi könyvhöz, albumhoz, fotóhoz. Egyetemi vagy középiskolai tanórai feldolgozásra javaslatok olvashatók a következő linken, a dokumentumok jelölésével, online elérési útvonallal: <http://hdl.handle.net/2437/331854>.

Az online galéria honlapján megtekinthető Régi könyvek gyűjteményről a menüsorból lista nézet is elérhető. Itt³ saját fejlesztésű, átlátható, táblázatszerű, több szempontból rendezhető, a hozzáférési szinteket jelölő, a DEA adminiszt-

² Régi könyvek gyűjteménye a szolgáltatási felületen: <https://galeria.lib.unideb.hu/regi-konyvek/item>. (2021. október 26.)

³ Régi könyvek generált listája: https://lib.unideb.hu/hu/dea-gyujtemeny/regi_konyvek. (2021. október 26.)

rációt, adattisztítást megkönnyítő táblázatot láthatunk. Ez a lista linkek segítségével összeköthető a DEA-val, valamint az online katalógussal is.

A galéria további két DEA-gyűjtemény megjelenítését szolgálja: a Térképek és a Képtár egyetemtörténeti fotóit. Az Egyetemtörténet⁴ galéria tételeit szintén hierarchikusan kategorizáltuk, csoportképek, események, portrék, Egyetemi élet, műalkotások, közösségek, egyéb intézmények, egyéb, egyetem területe, épületek.

A szolgáltatási felület, az Omeka S, egy átmeneti platform a DSpace rendszer frissítéséig. Ennek bekövetkeztéig további gyűjtemények adattisztítása van folyamatban, első körben a Régi kottáké. Célunk, hogy a konszolidáció befejezésével az elkészültek megjelenítéséhez hasonlóan valamennyi gyűjteményünk látható, élményszerűen hozzáférhető, kereshető és átjárható legyen.

Hogyan zajlik a DEENK-ben a digitalizálás?

Digitalizálás eszközpark

Könyvszkennerek

Digitalizáló műhelyünk három részre osztható. Az egyik térben négy munkaállomás és speciális eszközök vannak, melyek ideálisak a könyv formátumú (kötött, fűzött, lapozható) anyagok dokumentumkímélő digitalizálásához. Két újabb ilyen eszközünk van, egy A2+ és egy A3 formátumú Zeutschel planetáris könyvszkennerek, melyek üveglappal vagy anélkül is használhatók (utóbbi esetben szoftveresen egyenlítik ki a lapok görbületeit). Ezek súlyérzékelős, gerincvastagságot kiegyenlítő könyvasztallal rendelkeznek, emellett változtatható az üveglapok leszorítóereje. A nehezen lapozható anyagokhoz különböző könyvtámaszaink vannak, hogy ne kelljen 180 fokban kinyitni a könyveket. A megvilágítás nem tartalmaz UV és infravörös tartományba eső fényt, az állandó minőséget automatikus kalibráció biztosítja, mintavételi pont segítségével. Látható, hogy ezek rendkívül érzékeny, folyamatos karbantartást és funkcionalitásuk kihasználásához mélyebb szakismereteket igénylő eszközök. A szkennerekhez megvásárolt szoftver beállításai rögzíthetők az adott dokumentum paramétereire, és rendelkezik képszerkesztő szűrőkkel, kötegelt módosítási lehetőségekkel.

Síkágyas szkennerek

A fentieknél egyszerűbb használatú, de a lehetőségek és a minőség szempontjából korlátozottabb eredményre képes A3-as méretű EPSON szkennereink is vannak. Az egyik eszköz lapadagoló (ADF – Automatic Document Feeder) felülettel rendelkezik, ami ipari mennyiségű laponkénti digitalizálásra ugyan nem

---

⁴ Egyetemtörténeti képgyűjteményünk: <https://galeria.lib.unideb.hu/egyetemtortenet/item>. (2021. október 26.)

alkalmas, de lapokra szedhető anyagok szkennelésére igen. Így akár 40 oldal/perc sebességgel is tudunk vele dolgozni.

A digitalizálási folyamatnak csak egy része a szkennelés, a felvételek elkészülte után azok az utómunkák zajlanak, amikről már fentebb szó esett: a képfájlok szerkesztése, vágása, konverziója, a karakterfelismerés (OCR), valamint a szolgáltatási példányok (pl. pdf-fájlok) előállítás. Azért, hogy az eszközeink folyamatosan ki legyenek használva, ezek a fázisok külön munkaállomásokon zajlanak. Ezeken történik az intézményi repozitóriumba való feltöltéshez szükséges adatsomagok összeállítása, illetve sok esetben az alapvető metaadatok hozzáadása, vagy a teljes leírás repozitóriumi feltöltéshez szükséges konverziója (minősített Dublin Core-t tartalmazó XML fájlok formájában). Itt zajlik a meglévő gyűjtemények kezelése (pl. technikai adattisztítás), amennyiben az nem igényli a metaadat-menedzsment közreműködését. Külön irodában folyik az általában eseti munkák, és azoknak a dokumentumoknak a digitalizálása, melyek esetében a megszokott eszközök nem használhatók. Ilyenek a nagy méretű dokumentumok (plakátok, térképek, atlaszok), melyeket jelenleg reprodukciós fényképezéssel digitalizálunk. Az A2 méretű, vagy kisebb anyagokhoz reprodukciós állványt használunk. Erre akkor van szükség, ha a szkennerek nem tudják kezelni a hordozó struktúráját (pl. csillag a felülete vagy árnyékok keletkeznek a szkennerek kötött pozícióban lévő fényforrása mellett). A mozgatható fényforrással digitalizálható reflektív anyagok mellett korlátozott méretben és mennyiségben transzparens anyagokat (pl. mikrofilmet) is tudunk itt digitalizálni. Szintén kísérletezünk a VR labbal közösen 3D digitalizálással, ahol a több nézőpontból felvett tárgyakról 3D modelleket alkotunk. Ezeket szeretnénk a jövőben virtuális terekben elhelyezni, hogy a műtárgy jellegű dokumentumok – mint például a díszműves könyvek – szélesebb körben és távolról is megtekinthetők legyenek élményt nyújtó formában.

Összegzés, befejezés

Látható, hogy az online galériák fejlesztését a felhasználói igények, illetve a szolgáltatás kialakítása során meghatározott szempontok vezérelték. Ezek alakították a repozitóriumban végzett adattisztítási feladatokat is, valamint a galériákba kivezetett tartalmi feltáró eszközök használatát. A hosszú távú célt (szolgáltatási felületek integrálása egy újabb verziójú DSpace rendszerbe) szem előtt tartva olyan átmeneti megoldást választottunk, mely lehetővé teszi, hogy a felhasználó minél hamarabb elérhesse a tartalmakat. Az ebbe fektetett munka azonban nem vész kárba, sőt elősegíti azt, hogy a következő iterációban a felhasználói igényeket az eddiginél is magasabb szinten szolgáljuk ki.

Rezümé

A DEENK által működtetett intézményi repozitóriumban (DEA) számos muzeális, illetve régi, közkincként szabadon elérhető dokumentum szerepel. Ezeket a digitális gyűjteményeket a pandémia alatti digitalizálási tevékenységünkkel jelentős mértékben bővítettük.

Online elérhető tartalmaink azonban csak akkor hasznosulnak, ha a rájuk épülő szolgáltatási felület biztosítja a megfelelő láthatóságot, az élményszerű felhasználást. Ebben a tekintetben – amellet, hogy e-gyűjtemények kezelését megfelelően kiszolgálta – DSpace-alapú repozitóriumunk kihívásokkal nézett szembe, melyre gyorsan kellett reagálnunk.

A megvalósításhoz a DSpace mellé egy másik repozitóriumszoftver (Omeka S) felhasználását választottuk, amely a gyűjtemények tételeinek megjelenítésében, azoknál releváns kategóriarendszer tükrözésében, egyszerű tárgyszavak kezelésében kapott fontos szerepet. Olyan megoldást dolgoztunk ki, ahol a metaadatokat továbbra is a katalógusban, illetve a DEA-ban kezeljük, a digitalizált dokumentumok archiválását pedig továbbra is az intézményi repozitóriumban végezzük. A DEENK online galériáinak működéséhez szükséges metaadatokat és a fájlok szolgáltatási példányait adatszinkronizáció segítségével töltjük át a szolgáltatási felületre.

Azért, hogy a pandémiás időszak alatt felhasználóink minél hamarabb használatba vehessék a szolgáltatást és teljesíthessük a kutatástámogatáshoz, valamint a digitális oktatás támogatásához kapcsolódó feladatainkat, iteratív és inkrementális módszereket használtunk a fejlesztés során. A feladatok közé tartozik a folyamatos adattisztítás, melynél szintén a gyakorlati felhasználás segítette a prioritizálást.

Ennek a megoldásnak ki kellett szolgálnia egy országos pályázat (Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia megvalósítása a könyvtárakban) követelményeit is, illetve a fenntarthatóság és jövőállóság jegyében illeszkednie kellett a DEENK későbbi fejlesztési terveihez. A digitalizáláshoz, valamint a repozitóriumi gyűjteménybe szervezéshez olyan munkafolyamatot dolgoztunk ki, mely a napi feladatok részévé válhat a kollekciónak élővé tétele érdekében.

Visibility of museum collections - development of DEENK online galleries

The University of Debrecen Electronic Archive (DEA) is the institutional repository operated by the University of Debrecen, University and National Library which contains numerous freely available old and rare books. These collections were significantly expanded during the pandemic period.

Our online accessible contents are only useful if the services built upon them are adequately visible and grant an experiential usage. In that aspect, beside the appropriate management of the digital collections, our DSpace based repository faced some challenges in which we should have reacted fast.

Beside DSpace we chose to implement another repository software (Omeka S) that has an important role in item visualisation, mirroring a relevant category system, and handling the simple keywords. We worked on a solution in which the library catalogue

handles the metadata as well as DEA, and the repository also handles the digital document archive. Those metadata and files that are needed by DEENK online gallery is uploaded through data synchronisation to the service platform.

In order to quickly provide access to our users and to fulfil our duties in the area of research and education support during the pandemic, we used iterative and incremental programming methods. Our tasks include continuous data curation which was prioritised due to the regular usage.

This solution should have reached the requirements of a national tender (implementation of Public collections Digitization Strategy in libraries) and also fit in the future development plans of DEENK in the aspect of sustainability and future resilience. We have made a workflow for digitalization and collection management that can become the part of our everyday tasks to make the collection alive.

JAKAB EMESE
digitális gyűjteményszervező
Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár

BOR BALÁZS
mb. gyűjteménykezelési osztályvezető
Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár